

Dochters van ondernemers

ARSENAAL Van/met: Annelore Crollet, Leen De Graeve, Julie Delrue
Nathalie Goossens, Marie Szersnovicz,
Lizzy Timmers, Karlien Torfs, Lucas Van Haesbroeck

DOCHTERS VAN ONDERNEMERS

(SPEL IN VIJF BEDRIJVEN)   ARSENAAL

*'De mensen moeten dat niet weten,
ze snappen toch niet wat dat is.
En wat gaat ge dan vertellen?
Ge weet daar niets van.'*

Dochters van ondernemers (Spel in vijf bedrijven) is een voorstelling uit het leven gegrepen van de theatermaaksters die alle vijf opgroeiden in een familiebedrijf. De living was een showroom, de keukentafel een vergadertafel, de werkvloer was hun speeltuin.

"Ik kon mijn mama altijd knuffelen, maar dan wel in de serre tussen de tomatenplanten."

"Wij hebben van kleins af aan meegekregen om er voor te gaan en onze dromen na te jagen."

Aan de hand van beelden uit hun kindertijd gingen ze op zoek naar de betekenis van werk vandaag. Ze interviewden ondernemerskinderen, professoren, filosofen,... en stelden zichzelf de vraag: "Leven wij om te werken of werken wij om te leven?"

"Hoe komt het dat er in onze generatie zo veel burn-outs zijn? Is dat omdat wij de kinderen zijn van een generatie die anders naar werk keek? Dat willen we graag weten."

"Hoe de kleine bedrijfjes zich moeten verhouden tot de grote economische wereld, dat is helemaal anders dan toen wij klein waren."

De voorstelling is een intuïtieve en speelse reflectie naar hun kindertijd en naar de betekenis van werk vandaag.

Dochters van wie?

Als kind hielp **Nathalie Goossens** in de croissanterierie van haar ouders die na een aantal jaren de taarten vervingen door beha's. **Leen De Graeve** leerde fietsen tussen de tomatenplanten en ontdekte onlangs een familieband met **Annelore Crollet** wiens ouders ook een tuinbedrijf hadden met échte Belgische tomaten 'want dat is wat anders dan die van Spanje'.

Karliën Torfs is de dochter van een aannemer en woonde tijdens haar jeugd letterlijk in een showroom, hun huis was het uithangbord van het bedrijf. **Julie Delrue** is geboren in de kliniek die was 'gedaan' door het schildersbedrijf van haar ouders, ook al was dat twee uur verder rijden dan het dichtstbijzijnde ziekenhuis.

"Voor ons is de voorstelling een soort hommage, een cadeau voor onze ouders."

VAN EN MET

Nathalie Goossens
Leen De Graeve
Annelore Crollet
Karliën Torfs
Julie Delrue

EINDREGIE

Lizzy Timmers

VORMGEVING EN KOSTUUM

Marie Szersnovicz

LICHTONTWERP

Lucas Van Haesbroeck

TECHNIEK

Bas Banen
Rutger Mollen

PRODUCTIELEIDING

Eveline Verbist

EEN PRODUCTIE VAN

ARSENAAL/LAZARUS

MET DE STEUN VAN

het Vlaams Fonds voor
de Letteren en de taxshelter
van de Belgische Federale
Overheid

COPRODUCTIE

Perpodium

MET DANK AAN

Theaterhaus Jena,
alle geïnterviewden
en KYOCERA Document
Solutions Belgium

SPEELDATA OP REIS

+ OPNIEUW BIJ

ARSENAAL/LAZARUS

november en december 2020

INFO / TICKETS

www.arsenaallazarus.be

Dochters van ondernemers

Julie, Leen, Karlien, Annelore en Nathalie hebben één ding gemeen: ze zijn allemaal dochters van ondernemers. In het gelijknamige theaterstuk vertellen ze dit najaar hoe het was om op te groeien tussen de tomatenplanten, transpalletten en verhitte discussies. En hoe hun families omgingen met schulden en schaamte. Founder Dorien – zelf fiere dochter van ondernemers – sprak met hen aan de vooravond van de première.

BEELD: CLARA HERMANS

Vrouwen, zijn jullie er klaar voor?

Annelore: Ik voel een enthousiaste stress. We hebben een prachtige voorstelling gemaakt waarin we delen hoe het is om op te groeien in een familiebedrijf. Hiervoor hebben we elkaar en onze familieleden geïnterviewd, maar ook met andere ondernemers en historici gepraat. Het was een boeiend parcours met een geslaagde theatervoorstelling als eindresultaat.

Wat hebben dochters van ondernemers gemeen?

Karliën: We denken dat we alles kunnen.

Annelore: Echt?

Karliën: Ja, we zijn er allemaal toch van overtuigd dat, wanneer we ergens voor gaan, het ons ook zal lukken. Die mindset, van blijven proberen en indien nodig bijschaven, is eigen aan ondernemers én hun dochters. *(lacht)* Ik werd als kind ook overal mee naartoe genomen, of dat nu de bank of de boekhouder was. Dat zorgt ervoor dat je je al snel bewust bent van wat er allemaal bij het leven komt kijken.

Nathalie: Een scheiding tussen werk en privé kenden we inderdaad niet. Onze ouders waren dan wel altijd in de buurt, we moesten vooral onze plan trekken. En niet storen als er klanten waren!

Annelore: Mijn ouders hadden een tuinbouwbedrijf. De serres waren ons speelterrein. Hoewel wij nooit op reis gingen, beleefden de *Barbies* de meest tropische vakanties tussen de tomatenplanten. Dat vond ik fantastisch!

Julie: Ik vond het heerlijk om de secretaresse na te doen: dingen uittypen en in mapjes stecken, de kopieermachine gebruiken of telefoneren van de ene vaste telefoon naar de andere.

Karliën: Mijn broer trok altijd met zijn loopcamion én boterhammen de tuin in, om dan een hele dag te wroeten en te graven.

Leen: Naar aanleiding van de voorstelling lezen we heel wat onderzoeken. Uit eentje blijkt dat spelen in een werkomgeving kinderen creatiever en innovatiever maakt. Geen wonder dat we allemaal een creatief beroep uitvoeren waarin we onze fantasie de vrije loop kunnen laten gaan. *(lacht)*

Was de keukentafel bij jullie ook de plek waar lekker eten afgewisseld werd met gesprekken over facturen of klanten?

Karliën: Absoluut! Dat komt bij iedereen terug. De keukentafel was de vergadertafel en vice versa. Als kind zat je op de eerste rij tijdens brainstorms, verhitte discussies of zelfs ambras.

A photograph of five young people (three women and two men) leaning over a white ledge against a grey wall. They are looking in various directions, some upwards and some to the side. The woman in the center is resting her chin on her hand. The woman on the far right is wearing a red and white striped top. The woman next to her is wearing a blue floral top. The woman in the center is wearing a white top. The man on the far left is wearing a blue and white striped shirt. The man next to him is wearing an orange top. The background is a grey wall with some dark lines.

“ALS KIND ZAT JE
OP DE EERSTE RIJ
TIJDENS BRAINSTORMS,
VERHITTE DISCUSSIES OF
ZELFS AMBRAS.”

KARLIEN

Van links naar rechts: Julie, Annelore, Nathalie, Leen en Karlien.

Annelore: Onze ouders deden ontzettend hun best om de mix tussen werk en privé zo minimaal mogelijk te houden, maar eigenlijk liep alles gewoon constant in elkaar over.

Julie: Door dit stuk te maken, hebben we trouwens allemaal veel respect gekregen voor de opofferingen die onze moeders maakten. Ze waren vaak de drijvende kracht, zowel op de werkvloer als daarnaast.

“HOEWEL WIJ NOOIT
OP REIS GINGEN,
BELEEFDEN DE BARBIES
DE MEEST TROPISCHE
VAKANTIES TUSSEN
DE TOMATENPLANTEN.”

ANNELORE

Stonden ze anders in het leven dan de ondernemende vrouwen van vandaag?

Leen: Wat me opgevallen is uit de interviews met andere ondernemers, is dat weinigen nog

als koppel een zaak opstarten. Vroeger was het logisch dat je als vrouw in de zaak van je man ging werken onder het erbarmelijke statuut van meewerkende echtgenote. Vandaag nemen veel vrouwen het familiebedrijf in hun eentje over, terwijl manlief zijn eigen zaak uitbaat. Ik denk dat velen bang zijn voor het effect dat samenwerken kan hebben op je relatie.

Nathalie: Mijn moeder baatte destijds al haar eigen zaak uit. Doorheen de jaren is haar mindset wel veranderd. Zo werkt ze niet meer zes op zeven, maar sluit ze de winkel enkele dagen per week omdat ze op haar vrije dagen meer wil doen dan de was, de plas en de boodschappen. Een interessante evolutie!

Volgen jullie die gedachtegang?

Julie: Onze generatie denkt anders na over werken en presteren. Vroeger had iemand die tot tien uur 's avonds werkte een goed draaiende zaak. Vandaag ben je een slechte planner. Toen ik mijn broer interviewde, vertelde hij dat hij op sommige dagen laat doorwerkt, terwijl hij op andere dagen 's middags in de sauna zit. We gaan veel bewuster om met werk, privé en de balans daartussen. We stellen ons ook meer vragen.

Nathalie: Toen ik mijn grootvader naar aanleiding van dit theaterstuk vroeg waarop zijn keuzes destijds gebaseerd waren, zei hij simpelweg dat hij er nooit bij had stilgestaan. Dat is het tegenovergestelde van hoe we vandaag met zowat alles omgaan.

“VROEGER HAD IEMAND
DIE TOT TIEN UUR 'S
AVONDS WERKTE EEN
GOED DRAAIENDE ZAAK.
VANDAAG BEN JE EEN
SLECHTE PLANNER.”

JULIE

Annelore: Religie is ook niet meer zo prominent aanwezig waardoor we het gevoel hebben dat we het leven zelf kunnen maken. Het is niet langer een kwestie van afzien om dan in de hemel terecht te komen. Deze generatie wil nu genieten, want het kan zo gedaan zijn.

Was het een logische keuze om niet in het familiebedrijf te stappen?

In koor: Ja!

Nathalie: Mijn vader gaf me de raad om een winkel in handtassen en reiskoffers te beginnen, want dat hebben mensen altijd nodig. *(lacht)*

Annelore: Toen ik nog klein was, zeiden mijn ouders dat ik nooit iets in de tuinbouwsector mocht beginnen wegens te risicovol.

Karliën: Mijn ouders vonden het dan weer belangrijk dat ik niet voor een baas ging werken. En ze gaven me de goede raad om een job te zoeken die ik elke dag wil blijven doen.

Jullie zijn op papier niet zelfstandig, maar in de praktijk heeft jullie werkritme er wel veel van weg.

Julie: Je kan kiezen om als acteur zelfstandig aan de slag te gaan, maar dan moet je televisieopdracht na theatervoorstelling binnenhalen, en dat is weinig gegeven in ons land. Wij zijn allemaal bedienden, maar dat neemt niet weg dat we ons toch ook zelfstandigen voelen. We moeten onze eigen planning opstellen, ideeën

pitchen en voorstellingen spelen op uren waarop anderen meestal niet aan het werk zijn. En dat laatste neemt vaak helemaal niet zoveel tijd in beslag als je het totaalplaatje bekijkt.

Wat willen jullie met de voorstelling bereiken?

Leen: Stiltes en taboes doorbreken. In België hangt er bijvoorbeeld nog een grandioos taboe rond het faillissement. Zonde, want voor vele ondernemers gaan er jaren van succes aan vooraf die dan plots overschaduwd worden door een zogezegde mislukking, die vaak te wijten is aan externe factoren.

Annelore: We willen ook aantonen dat ondernemers niet per se die mensen zijn met dure wagens of zwart geld. Mijn mama had schrik dat we een fout beeld gingen ophangen van de ondernemer. *(lacht)*

Julie: Het zal eerder een neutraal beeld worden, lichtjes gekleurd door onze eigen ervaringen.

© Maartial Pevert

Kom naar de Bossy-voorstelling van *Dochters van ondernemers* op zaterdag 9 november 2019.
Locatie: ARSENAAL/LAZARUS, Mechelen
Bossy deal: 15 euro + drankje. Reserveren via lina@arsenaallazarus.be met de code: 'Bossy Dochters'

BLIJF OP DE HOOGTE

Schrijf je in voor onze digitale nieuwsbrief op arsenaallazarus.be.
Volg ons ook op facebook en instagram!